

Lúthchleasaí na mara ar shlí na firinne

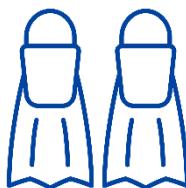
Nuacht TG4 (Leibhéal B1)

A: MACHNAMH

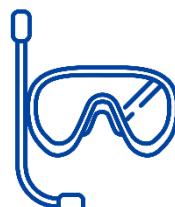
Beidh tú ag féachaint ar ball ar mhír faoi Anrí Ó Domhnaill, snámhaí cáiliúil a fuair bás le déanaí. Bí ag obair leis na daoine eile i do ghrúpa agus pléigí na ceisteanna thíos le chéile.

1. An dtéann tú ag snámh san fharraige? Má théann, cé chomh minic is a théann tú? Mura dtéann, cén fáth nach dtéann tú?
2. Cad is brí le snámh lapa nó *fin swim*? Téigh go dtí an suíomh www.finswim2020.com chun tuilleadh eolais a fháil.

Lapaí

Snorcal & masc

3. Cad atá ar eolas agat faoi na heagraíochtaí – Sábháilteacht Uisce na hÉireann agus RNLI (is é sin *Institiúid Náisiúnta Ríoga na mBád Tarrthála*)? Féach ar na focail sa scamall chun cuidiú leat an plé a dhéanamh.

tarrtháil, bád tarrthála,
réamhaisnéis na haimsire, drochaimsir, timpiste,
téigh faoi uisce

4. An ndearna tú aon rás nó dúshlán chun airgead a bhailiú do charthanacht (*charity*) riamh? Cad é?

B: FOCLÓIR

1. Meaitseáil na focail Ghaeilge ar chlé leis na focail Bhéarla ar dheis.

pobal an iarthuaiscirt	<i>mountain climber</i>
iomráiteach	<i>a fun-loving man</i>
is iomaí snámh	<i>voluntary work</i>
sléibhteoir	<i>well-known</i>
eachtra	<i>eternal</i>
ar bharr toinne	<i>people of the northwest</i>
obair dheonach	<i>adventure</i>
srianta	<i>restrictions</i>
fear cuideachta	<i>many swims</i>
síoraí	<i>on the waves</i>

2. Bain úsáid as na focail Ghaeilge thusas chun na bearnaí a líonadh sna habairtí seo a leanas:

- Chuir _____ géara COVID-19 isteach go mór ar an obair.
- Suaimhneas _____ dó agus grásta ó Dhia ar a anam.
- Amhránaí, _____ agus ambasadóir ar son sláinte, slándáil agus tarrtháil ar muir a bhí ann.
- Bhain Anrí clú amach _____ agus rinne sé a lán _____ ar son INRBT (RNLI).
- Tá _____ faoi bhrón mar fuair an snámhaí _____ as an gCarraig Fhinn bás inniu.
- Snámhaí, _____ agus fear a raibh a chroí san _____ ab ea Anrí Ó Domhnaill.
- _____ a rinne Anrí ar son carthanachtaí éagsúla.

3. Cad is brí leis an abairt seo?

Suaimhneas síoraí dó, idir thonnta na bhflaitheas agus éanacha na mbeann.

(na flaithis = neamh, binn = aill, éanacha = éin)

C: TUISCINT

Féach ar an mír den chéad uair. Bí ag obair leis an duine in aice leat ansin agus líonaigí isteach na sonraí pearsanta, a chloisfidh sibh ón mír, ar an CV thíos.

Ainm	
Sloinne	
Áit chónaithe	
Gairm bheatha	
Scileanna agus buanna	
Caitheamh aimsire	
Pearsantacht	
Snámh 1995	
Snámh 1997	
Snámh 2006	
Snámh 2020	

D: FEASACHT TEANGA

1: Cruinneas gramadaí (séimhiú ar an aidiacht)

- a) Féach ar na sampláí thíos ón mír. Cén fáth a bhfuil séimhiú ar na haidiachtaí ‘deonach’/‘mór’ agus nach bhfuil séimhiú ar an aidiacht ‘mór’ tar éis an ainmfhocail ‘meas’?

obair d~~h~~eonach / suim m~~h~~ór

meas mór

- b) Bain amach na lúibíní sna cinn thíos agus cuir an fhoirm cheart de gach aidiacht sna bearnaí:

madra (dónn)
fear (cliste)
amhránaí (binn)
gruaig (fionn)
fuinneog (beag)
pictiúrlann (mór)
cóta (síoda)

madra donn

2: Cruinneas gramadaí (stór focal)

Féach ar an sampla ón mír: ‘is iomaí snámh’. Cad is féidir leat a rá faoin ainmfocal ‘snámh’? Baineann an riail chéanna le ‘is beag’. Cuir Gaeilge ar an habairtí seo anois:

*There were many reasons for it.
He heard that story many a time.
It wasn't all smooth sailing. (We had many problems)
There are not many jobs going.
There's little contact between them.
Few people stay here.*

3: Saibhreas teanga (Logainmneacha)

- a) Cad is brí leis na logainmneacha seo a luadh sa mhír? Mura bhfuil tú cinnte, féach ar www.logainm.ie.

An Charraig Fhinn, Na Rosa, agus Machaire Uí Rabhartaigh.

- b) Cad é an t-ainm oifigiúil atá ar ‘Tír Chonaill’? Cad is brí leis an ainm sin?
- c) Cá bhfuil tú féin faoi láthair? Cad is brí le logainm na háite sin?

E: CUMARSÁID

1: Caint

Bí ag obair leis an duine in aice leat agus léigí an sliocht seo thíos ó alt a bhí ar tuairisc.ie:
<https://tuairisc.ie/na-milte-euro-bailithe-ag-gael-a-rith-fad-cheithre-mharaton-i-gceithre-la/>

Na mílte euro bailithe ag Gael a rith fad cheithre mharatón i gceithre lá

Rith Fiachra Mac Suibhne as Léim an Bhradáin i gCill Dara 168km i 96 uair an chloig agus é ag bailiú airgid ar son Chumann Ailse na hÉireann

Pádraic Ó Ciardha, Dé Céadaoin, 2 Nollaig 2020

Tá os cionn €8,500 tiomsaithe (bailithe) ag Gael do charthanacht tar éis dó fad ceithre mharatón a rith i gceithre lá. Rith Fiachra Mac Suibhne as Léim an Bhradáin i gCill Dara 168km i 96 uair an chloig agus é ag bailiú airgid ar son Chumann Ailse na hÉireann. Seachas maratón amháin a rith gach lá, bheartaigh Mac Suibhne an dúshlán a bhriseadh suas agus rith sé 7km gach ceithre uair an chloig i rith an cheithre lá. D'fhág sin an fear óg ag eirí lá agus oíche chun dul amach ag rith.

"Thosaigh mé ag a deich ar maidin. Bhí orm dul amach ansin ag a dó, ag a sé, ag a deich san oíche, ar a dó agus ar a sé ar maidin," a mhínígh Mac Suibhne agus é ag labhairt le Tuairisc.ie faoin dúshlán.

- Cad a cheapann sibh faoin dúshlán sin? Ar mhaith libh féin 168km a rith taobh istigh de 96 uair an chloig? Cén fáth?
- Ba mhaith leat féin agus an duine in aice leat airgead a bhailiú do charthanacht éigin. Roghnaígí an charthanacht agus an spórt a dhéanfaidh sibh chun an t-airgead a bhailiú.

2: Scríobh

Scríobh cuntas gearr (cúpla líne) ar na meáin shóisialta, ag déanamh cur síos ar an spórt a dhéanfá ar son carthanachta. Déan cur síos ar an gcarthanacht féin freisin.

AN SCRIPT

Eimear Ní Chonaola

Tá pobal an iarthuaiscirt faoi bhrón, faoi bhás tobann Anrí Uí Dhomhnaill, an snámhaí iomráiteach as an gCarraig Fhinn i gContae Dhún na nGall. Is iomaí sin snámh a rinne sé ar mhaithe le carthanachtaí ó oiléan go cósta agus bhí sé ar an gcéad duine a shnámh timpeall chósta na hÉireann ar fad. Ambasadóir a bhí ann don eagraíocht Sábháilteacht Uisce na hÉireann.

Ailbhe Ó Monacháin

Snámhaí, saighdiúir, sléibhteoir agus fear a raibh a chroí san eachtra. Ba as an Charraig Fhinn, na Rosa, Tír Chonaill, Anrí Ó Domhnaill. Dhá bhliain déag a chaith sé le hArm na hÉireann, ó bhí sé seacht mbliana déag d'aois. Ach ba ar bharr toinne a bhain sé an cháil ba mhó amach. Rinne sé a chéad éacht uisce in 1995 nuair a shnámh sé as Toraigh go Machaire Uí Rabhartaigh, taobh istigh de bheagán le cois sé uair an chloig. Ar son carthanachta a rinne sé deireadh. An iarraidh sin, ar son Chiste Otharlann Leitir Ceanainn. Shnámh sé as Toraigh arís go hÁrainn Mhór in 1997 ar son Chiste RNLI na mBádaí¹ Tarrthála.

Nora Flanagan, RNLI Árainn Mhór, Co. Dhún na nGall.

Bhí meas mór ag Anrí ar na bádaí tarrthála agus rinne sé cuid mhór oibre ar son, obair dheonach ar son an RNLI agus fostá mhol sé go mór ar shábháilteacht uisce. Suim mhór aige san fharraige ar ndóigh, agus fostá ar nósanna, ar an teanga, ar an Ghaeltacht.

Ailbhe Ó Monacháin

Níor leor le hAnrí snámh ó oiléan go hoileán – shnámh sé thart ar oiléan mór na hÉireann in 2006, arís ar son carthanachta. I Meán Fómhair 2020, agus COVID 19 ag cur srianta géara air, chuir sé túis le dúshlán ollmhór eile, snámh lapa thart ar an tir uilig. Agus, níos mó ná leathchéad míle euro mar thoradh ar an rás FinSwim ar son Chumann Ailse na hÉireann agus Cumann Sábháilteachta Uisce na hÉireann. Amhránaí, fear cuideachta agus ambasadóir ar son sláinte, slándáil agus tarrtháil ar muir. Suaimhneas síoraí dó, idir thonnta na bhflaitheas agus éanacha² na mbeann.

NÓTAÍ & FREAGRAÍ

A: MACHNAMH

---

¹ bádaí = leagan canúnach de ‘báid’

² éanacha = leagan canúnach de ‘éin’

Lúthchleasaí na mara ar shlí na fírinne

Is féidir gach triúr nó ceathrar a chur ina suí le chéile chun plé a dhéanamh ar na ceisteanna. Agus iad ag plé na ceiste faoin snámh lapa, iarr orthu féachaint ar an mír ghearr atá ar www.finswim2020.com. Tugtar léiriú inti ar an snámh lapa a rinne Anrí Ó Domhnaill timpeall chósta na hÉireann. Bí ag siúl timpeall ag éisteacht agus ag cuidiú leo. Pléigh na ceisteanna ar fad leis an rang iomlán.

B: FOCLÓIR

1. Féach:

pobal an iarthuaiscirt	<i>people of the northwest</i>
iomráiteach	<i>well-known</i>
is iomaí snámh	<i>many swims</i>
sléibhteoir	<i>mountain climber</i>
eachtra	<i>adventure</i>
ar bharr toinne	<i>on the waves</i>
obair dheonach	<i>voluntary work</i>
srianta	<i>restrictions</i>
fear cuideachta	<i>a fun-loving man</i>
síoraí	<i>eternal</i>

2. Féach:

- Chuir **srianta** géara COVID-19 isteach go mór ar an obair.
  - Suaimhneas **síoraí** dó agus grásta ó Dhia ar a anam.
  - Amhránaí, **fear cuideachta** agus ambasadóir ar son sláinte, slándáil agus tarrtháil ar muir a bhí ann.
  - Bhain Anrí clú amach **ar bharr toinne** agus rinne sé a lán **obair dheonach** ar son INRBT (RNLI).
  - Tá **pobal an iarthuaiscirt** faoi bhrón mar fuair an snámhaí **iomráiteach** as an gCarraig Fhinn bás inniu.
  - Snámhaí, **sléibhteoir** agus fear a raibh a chroi san **eachtra** ab ea Anrí Ó Domhnaill.
  - Is **iomaí snámh** a rinne Anrí ar son carthanachtaí éagsúla.
3. Suaimhneas síoraí dó, idir thonnta na bhflaitheas agus éanacha na mbeann = *Eternal rest for him (may he rest in peace), among the waves of heaven and the birds of the cliffs.*

C: TUISCINT

Féach an script.

D: FEASACHT TEANGA

1: Cruinneas gramadaí (séimhiú ar an aidiacht)

- a) Cuirtear séimhiú ar an aidiacht a leanann ainmfhocal baininscneach dar túis consan.
b) Féach:

madra (donn)	<i>madra donn</i>
fear (cliste)	<i>fear cliste</i>
amhránaí (binn)	<i>amhránaí binn</i>
gruaig (fionn)	<i>gruaig fhionn</i>
fuinneog (beag)	<i>fuinneog bheag</i>
pictiúrlann (mór)	<i>pictiúrlann mhór</i>
cóta (síoda)	<i>cóta síoda</i>

2: Cruinneas gramadaí (stór focal)

- a) Bíonn an t-ainmfhocal a leanann ‘is iomaí’ agus ‘is beag’ san uimhir uatha i gcónaí.

Lúthchleasaí na mara ar shlí na fírinne

b) Féach:

There were many reasons for it.

Is iomaí cúis a bhí leis.

He heard that story many a time.

Is iomaí uair a bhí an scéal sin cloiste aige.

It wasn't all smooth sailing.

Is iomaí fadhb a bhí ann.

There are not many jobs going.

Is beag post atá ar fáil.

There's little contact between them.

Is beag teagmháil a bhíonn acu le chéile.

Few people stay here.

Is beag duine a fhanann anseo.

3: Saibhreas teanga (Logainmneacha)

- a) An Charraig Fhinn (*white rock*), Na Rosa (*the woods*) agus Machaire Uí Rabhartaigh (*the plain of Ó Rabhartaigh*).
- b) Dún na nGall (*fort of the foreigners*) an t-ainm oifigiúil atá ar Thír Chonaill (*the land of Conall*).
- c) Cleachtadh cainte.

E: CUMARSÁID

1: Caint

Róinn an rang i mbeirteanna agus léigh trí na treoracha ar fad le bheith cinnte go dtuigeann na foghlaimeoirí cad atá le déanamh. Tabhair tamall dóibh an sliocht a léamh le chéile ar dtús agus ansin léigh thusa an sliocht leis an rang iomlán. Iarr orthu ansin na ceisteanna a phlé le chéile. Bí timpeall le linn na cainte chun cuidíu leo más gá.

2: Scríobh

Abair leo cúpla líne do na meáin shóisialta a scríobh faoin méid a phléigh siad i gceist b) faoi Caint.

Curtha ar fáil ag

**Láirionad
na Gaeilge**
Taighde, Teagasc & Táistíl

le tacáiocht ó

An Chomhairle um Oideachas
Gaeltachta & Gaelscolalochta

**An Roinn Turasóireachta, Cultúir,
Ealaion, Gaeltachta, Spóirt agus Meán**
Department of Tourism, Culture,
Arts, Gaeltacht, Sport and Media

